

Focus op kosten levert veel op

Op de opbrengsten heb je weinig invloed, maar op de kosten wel. Vanuit die basisgedachte runt Koeien & Kansen-deelnemer Richard de Wolff zijn bedrijf. Dit leidt al jarenlang tot bijzonder goede economische prestaties, zo ook in 2011.

Gerben Doornwaard
LEI Wageningen UR

Michel de Haan
Wageningen UR Livestock Research

Op het bedrijf van Richard de Wolff in Spanga (Friesland) wordt met bijna 160 koeien ruim 1,2 miljoen kg melk geproduceerd. Het bedrijf lijkt extensief met nog geen 11.500 kg melkproductie per hectare. Van de ruim 106 hectare cultuurgrond die De Wolff in gebruik heeft, bestaat echter ongeveer 25 hectare uit grond van Staatsbosbeheer waar maar beperkt voer van gewonnen kan worden. Zouden deze hectares voor de helft mee worden gerekend, dan komt de intensiteit uit op zo'n 13.000 kg melk per hectare. Om de resultaten van het bedrijf goed te kunnen beoordelen, is een vergelijking gemaakt met een spiegelgroep van bedrijven met een ongeveer overeenkomstige bedrijfsstructuur (totaal geproduceerde melk en intensiteit) en allemaal gelegen in de provincie Friesland. Verschillen in bedrijfsresultaten zullen zodoende niet het gevolg zijn van verschillen in bedrijfsstructuur, maar vooral het gevolg van verschillen in de bedrijfsvoering. De keuzes van de ondernemer en zijn vakmanschap dus.

Het bedrijf van De Wolff is iets groter en extensiever dan de spiegelgroep (tabel 1). Te zien is verder dat De Wolff een groter aandeel mais heeft binnen de totale oppervlakte cultuurgrond. De melkproductie per koe ligt met ruim 7.700 kg per koe niet hoog en is zelfs nog iets lager dan de spiegelgroep. De gehalten daarentegen zijn hoger bij De Wolff. De veehouder weidt zijn koeien niet, maar voert wel een groot deel van het jaar vers gras aan de koeien op stal.

Fors hoger saldo

Het saldo per 100 kg melk ligt op het bedrijf van De Wolff maar liefst ruim 7 euro hoger dan bij de spiegelgroep. De grootste winst wordt hierbij geboekt bij de toegerekende kosten. De Wolff weet ruim 2 euro per 100 kg melk hogere opbrengsten te realiseren. Met name de melkopbrengst is hoog met 42,65 euro per 100 kg melk. Het gemiddelde eiwitgehalte in de melk van 3,63% zal hier zeker een belangrijke verklaring voor zijn. De omzet en aanwas is 0,57 euro per 100 kg melk hoger bij De Wolff. Alle vaarskalveren op het bedrijf worden aangehouden. Dat geeft De Wolff de ruimte om op tijd afscheid te kunnen nemen van koeien met problemen, zodat die voor de slacht nog een goede prijs opleveren. In zijn management focust De Wolff vooral op het realiseren van lage kosten. Dit is duidelijk zichtbaar bij de toegerekende kosten die bijna 5 euro per 100 kg melk lager zijn dan bij de spiegelgroep. Te zien is dat De Wolff bij alle kostenposten beter scoort dan de spiegelgroep, behalve bij de kosten voor zaaizaad en bestrijdingsmiddelen. Dat laatste zal te maken hebben met het veel grotere areaal snijmais bij De Wolff. Bij de voerkosten wordt de grootste winst gehaald bij de ruwvoerkosten. Deze zijn bij zowel De Wolff als de spiegelgroep negatief door een voorraadtoename van ruwvoer op de bedrijven. Aandachtspunt bij dit resultaat is wel dat de grotere voorraadtoename bij De Wolff na 2011 ook daadwerkelijk moet zijn benut om dit voordeel in euro's ook echt te realiseren. Ook bij de krachtvoerkosten en de overige

Tabel 1

Bedrijfsstructuur en technische resultaten De Wolff in vergelijking met Spiegelgroep (2011).

	De Wolff	Spiegel	Vershil
Cultuurgrond (ha)	106,7	88,9	17,7
• waarvan grasland (ha)	77,2	77,8	-0,6
• waarvan snijmais (ha)	29,5	11,1	18,3
Totaal geproduceerde melk (kg)	1.219.983	1.137.497	82.486
Intensiteit (incl. grond Staatsbosbeheer) (kg melk/ha)	11.436	13.034	-1.598
Melkkoeien (aantal)	158	148	10
Melkproductie/koe (kg)	7.731	7.811	-80
Vetgehalte melk (%)	4,50	4,35	0,15
Eiwitgehalte melk (%)	3,63	3,49	0,14
Gemiddelde beweidingsduur melkkoeien mei/juni (uren/dag)	0	5	-5
Gemiddelde beweidingsduur melkkoeien juli/aug (uren/dag)	0	6	-6
Gemiddelde beweidingsduur melkkoeien sep/okt (uren/dag)	0	4	-4

Bron: Bedrijven InformatieNet (LEI)

RICHARD DE WOLFF

In zijn management focust veehouder Richard de Wolff vooral op lage kosten.

Foto: K&K

voerkosten haalt De Wolff echter voordeel, zo'n 0,56 euro per 100 kg melk. Dat lijkt misschien niet veel, maar op bedrijfsniveau gaat het dan toch om een kleine 7.000 euro. De lage voerkosten zijn volgens de melkveehouder vooral een gevolg van de keuze voor zomerstalvoeren. Zo'n 7 maanden per jaar wordt vers gras gevoerd op stal; dat leidt tot een hoge graslandopbrengst en een hoge benutting van eiwit van eigen land. Aanvullende soja in het rantsoen blijft tijdens de zomerstalvoerperiode bijvoorbeeld achterwege. De fokkerijkosten bij De Wolff zijn erg laag. Er worden jaarlijks maar weinig verschillende stieren ingezet en daarom worden veel rietjes tegelijk ingekocht voor een scherpe prijs. Melkcontrole wordt slechts eenmaal per acht weken uitgevoerd, maar dit geeft De Wolff voldoende

inzicht. Hij is enkele jaren geleden begonnen met het inkruisen van Fleckvieh om robuustere koeien te krijgen, maar de ervaringen daarmee zijn niet best op zijn bedrijf. Probleem is dat de veestapel op het bedrijf genetisch niet hoogproductief is met als resultaat dat de kruislingen maar heel weinig melk geven en vooral vlees gaan aanzetten. De Wolff vraagt niet het uiterste van zijn veestapel. Dat is een van de redenen dat de diergezondheidskosten op zijn bedrijf niet hoog zijn. Daarnaast belt hij ook niet snel de dierenarts en kan hij, doordat elk jaar alle vaarskalveren worden aangehouden, sneller afscheid nemen van koeien met problemen. Het aangehouden van veel jongvee heeft naast deze meer kortetermijnredenen ook nog een reden voor de langere termijn. De Wolff houdt er al jarenlang

rekening mee dat er mogelijk toch een systeem met dierrechten komt in de toekomst waarbij dieraantallen uit het verleden als referentie gelden. “Dan kun je maar beter je stallen vol hebben gehad.” Ondanks het feit dat bovenstaande werkwijze economisch gezien goed uitpakt, wil de melkveehouder op termijn toch wel meer focus leggen op veemanagement om een langere levensduur van koeien te bewerkstelligen, zodat hij met minder jongvee toe kan. “Oudere koeien is een maatschappelijke wens en bovendien geeft het minder gasvormige emissies, doordat minder jongvee opgefokt hoeft te worden.”

Ook lagere niet-toegerekende kosten

De niet-toegerekende kosten zijn bij De Wolff met 22,23 euro per 100 kg melk 2,38 euro lager dan bij de spiegelgroep. Vooral de kosten voor grond en gebouwen en voor machines, werktuigen en installaties zijn lager. Voor gebouwen geldt dat deze volledig benut worden en er dus geen overcapaciteit is. Voor machines, werktuigen en installaties geldt dat De Wolff vaak kiest voor gebruikte in plaats van nieuwe machines.

De kosten voor werk door derden zijn 0,92 euro per 100 kg melk lager. Inkuilen wordt deels in eigen beheer gedaan, doordat de eigen opraapwagens, die vanwege zomerstalvoeren aanwezig is, wordt ingezet naast de loonwerker. Ook mest uitrijden wordt in eigen beheer gedaan. De kosten voor betaalde arbeid zijn hoger bij De Wolff. Hij heeft 's ochtends standaard iemand die helpt met melken en de werkzaamheden daaromheen. Daarnaast is zijn vader ook nog vrijwel dagelijks actief op het bedrijf, wat niet ongunstig uitwerkt op de betaalde kosten. Onder de streep blijft er bij De Wolff in 2011 uiteindelijk 12,83 euro per 100 kg melk aan inkomen uit het bedrijf over. Dat is ruim 9 euro meer dan bij de spiegelgroep en betekent op bedrijfsniveau een verschil van meer dan 100.000 euro. Economisch gezien draait De Wolff dus erg goed. Ook binnen de Koeien & Kansen-groep hoort De Wolff duidelijk bij de betere bedrijven. Dit resultaat komt hem niet maar zo aanwaaien, maar is het resultaat van zijn continue focus op de kosten en zijn streven om steeds bij de 25 procent beste bedrijven te willen horen. Hij vergelijkt zijn cijfers actief met die van collega's bij het accountantskantoor, maar ook binnen de European Dairy Farmers (EDF). De Wolff vertelt: “Bij de accountant scoor ik altijd heel goed en bij EDF scoor ik gemiddeld wat de kosten betreft. Dat zegt dus wel iets over de kosten bij Nederlandse melkveehouders.” Richard drukt de kosten onder meer door te onderhandelen. Dit is één van zijn favoriete bezigheden en daardoor kan hij scherp inkopen. Ook koopt hij bepaalde producten, zoals maiszaad,

Tabel 2

Opbrengsten en toegerekende kosten De Wolff in vergelijking met spiegelgroep (2011).

	De Wolff	Spiegel	Vershil
Saldo graasdieren (a = b - c)	37,02	29,96	7,06
Opbrengsten totaal (b)	46,63	44,55	2,08
• waarvan melkgeld (na aftrek superheffing)	42,65	40,73	1,92
• waarvan omzet en aanwas	3,49	2,92	0,57
• waarvan overige opbrengsten	0,49	0,90	-0,41
Totaal toegerekende kosten (c)	9,61	14,59	-4,98
Voerkosten totaal	5,15	8,52	-3,37
• waarvan krachtvoer + bijproducten	7,90	8,08	-0,18
• waarvan ruwvoer	-3,25	-0,45	-2,80
• waarvan overige voerkosten	0,50	0,89	-0,38
Fokkerijkosten (o.a. KI en melkcontrole)	0,27	0,90	-0,63
Diergezondheidszorg	1,05	1,14	-0,09
Veekosten overig	1,46	2,22	-0,76
Zaaizaad, bestrijdingsmiddelen	0,84	0,45	0,39
Bemesting	0,84	1,37	-0,53

Tabel 3

Niet-toegerekende kosten en inkomen uit bedrijf De Wolff in vergelijking met Spiegelgroep. (2011).

	De Wolff	Spiegel	Vershil
Totaal niet-toegerekende kosten (d)	22,23	24,61	-2,38
Betaalde arbeid	1,29	0,37	0,92
Werk door derden	1,55	2,47	-0,92
Machines, werktuigen en installaties	6,21	7,46	-1,25
Grond en gebouwen	6,35	8,00	-1,65
Quotum	4,10	3,01	1,09
Overig	2,73	3,30	-0,57
Saldo graasdieren (a)	37,02	29,96	7,06
Saldo overig (e)	3,50	3,69	-0,19
Productieresultaat (f = a + e - d)	18,28	9,04	9,24
Betaalde rente (g)	5,45	5,38	0,07
Inkomen uit bedrijf (h = f - g)	12,83	3,66	9,17

Bron: Bedrijven InformatieNet (LEI)

kunstmest en dieselolie, al jarenlang grootschalig samen in met vier andere melkveehouders.

Toekomst

Voor de toekomst liggen er verschillende plannen in het verschiet. Zo denkt De Wolff erover om minder mais te gaan telen ten gunste van gras. De maisteelt op zijn bedrijf is best lastig vanwege de slechte draagkracht van de grond. Minder mais betekent ook minder aankoop van duur eiwit. Een plan van een ander niveau is het maken van een schaalprong. De huidige gebouwen zitten vol en ook is de mestopslagruimte niet voldoende. Het plan is om een stal erbij te

gaan bouwen, waarbij mogelijk ook op automatisch melken wordt overgestapt. Of en hoe dit alles doorgang kan vinden, hangt echter mede af van de plannen van TenneT, omdat vanwege een uitbreiding van het hoogspanningsnet een hoogspanningsmast vlakbij de boerderij gepland is. Bij groei in melkproductie wil De Wolff het liefst ook groeien in oppervlakte grond. In het verleden is ook al vaak grond aangekocht wat heeft geleid tot de huidige 62 hectare eigendom. “Een voordeel van grondaankoop is dat het je dwingt om zuinig te zijn op andere vlakken.” Iets wat dus goed past bij De Wolffs focus op lage kosten.